

Tom Packalén ps

Kirjallinen kysymys Tullin harjoituksesta 11.12.2019

Eduskunnan puhemiehelle

Viime aikoina uutiset Tullin harjoituksesta herättivät ihmetystä ja hämmennystä. Tullin oman tiedotuksen mukaan se järjesti viranomaisharjoituksen Helsinki-Vantaan lentoasemalla keskiviikkona 11.12.2019 (vko 50). Tullin mukaan harjoituksen aikana lentoasemalla voitaisiin nähdä normaalista poikkeavaa viranomaistoimintaa.

Tullin kertoman mukaan harjoituksen aiheena oli biologiset uhat. Harjoituksessa ilmoitettiin Tullin lisäksi mukana olevan Rajavartiolaitos, poliisi, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, sosiaali- ja terveysministeriö, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, Vantaan kaupunki, Finavia sekä Liikenne- ja viestintävirasto.

Huhut ja hämmennys liittyivät Suomessa meneillään olevaan kuumaan poliittiseen keskusteluun siitä, palautetaanko al-Holin Isis-leiriltä suomalaisia lapsia ja naisia. Tullin poikkihallinnollinen harjoitus osui samaan ajankohtaan, kun epävirallisissa kanavissa liikkui tietoja, että juuri keskiviikkona 11.12. odoteltaisiin tilauskonetta Erbilistä, jolla leiriläisiä palautettaisiin kotisuomeen.

Median saamien tietojen mukaan al-Holin perheet oli jo jaettu pääkaupunkiseudun lastensuojelussa, terveydenhuollossa ja sosiaalitoimissa eri toimijoille. Vantaan kaupungin lastensuojelun kerrottiin olevan täydessä valmiudessa vastaanottamaan perheitä.

Tämän lisäksi poliisi oli median mukaan tehnyt varauksia Helsinki-Vantaan lentoaseman VIP-tiloihin, joihin olisi helppo kulku koneelta saavuttaessa. Poliisilähteiden mukaan al-Holin leiriläisten saapumisen varautumisessa olivat mukana Itä-Uudenmaan poliisi ja Rajavartiolaitos, joiden vastuualueeseen Helsinki-Vantaan lentoasema kuuluu. Tietojen mukaan viikolla 50 Helsinki-Vantaan lentoasemalla olikin koolla runsaasti virkamiehiä, kuten poliiseja ja rajavartijoita, mutta myös sosiaalityöntekijöitä.

Al-Holin Isis-leiriltä suomalaisia lapsia ja naisten palautusoperaatiota on median tietojen mukaan kutsuttu nimellä Korpi. Tähän Korpi-projektin valmisteluryhmään kuuluu viranomaisia ainakin ulkoministeriöstä, sisäministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, poliisista, keskusrikospoliisista, Rajavartiolaitoksesta, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiristä sekä Vantaan sosiaali- ja kriisipäivystyksestä.

Tullin tiedote samaan aikaan toteutettavasta harjoituksesta aiheutti kuuman some-keskustelun. Asiaa hämmensi julkisessa keskustelussa tieto myös siitä, että Tullin harjoitukseen osallistuvat

Kirjallinen kysymys KK 431/2019 vp

samat viranomaistahot, joiden mediassa liikkuneiden tietojen mukaan tiedettiin osallistuvan myös al-Holin leiriläisten palauttamiseen ja jatkotoimenpiteisiin.

Asiaa hämmensi edelleen Poliisiylijohtajan Seppo Kolehmaisena Ylälle Tullin harjoituksen jälkeä antama lausunto, joka vahvisti, että Syyrian al-Holin leirin suomalaisten palautukset suunniteltiin tuolle samalle viikolle (vko 50).

Tullin viestintäjohtaja Mika Parkkonen lausui kohun syntymisen jälkeen medialle, että Tullin harjoituksessa on kyse normaaliin vuosisuunnitteluun perustuvasta harjoituksesta, joka on päätetty jo vuonna 2017. Harjoituksen kohteena olisi ollut biologiset uhat, eli sellaiset, joita saattaa olla esimerkiksi Suomeen tuotavissa kasvis- tai lihatuotteissa (eläin ja kasvitautien tulemiseen).

Tämä kuitenkin herättää ihmetystä, miksi Tullin harjoituksessa oli mukana juuri Vantaan kaupunki, kun tavaravirta ja sen valvonta oli Tullin mukaan harjoituksen kohteena. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia esittelee varsin tarkasti biologisiin uhkiin varautumisen vastuuministeriöt. Nämä kaikki eivät kuitenkaan olleet osallisena tähän useampi vuosi sitten päätettyyn harjoitukseen. Miksi?

Tullin viestintäjohtajan mukaan menneinä vuosina vastaavia harjoituksia on ollut esimerkiksi säteilyä lähetäviin tavaroihin liittyen. Koska asiasta nousi esiin viranomaistoiminnan epäluottamus suhteessa lehdistölle kerrottuihin tietoihin haluan varmistaa, että biouhkien harjoituksiin ovat myös aiemmin osallistuneet myös samat tahot kuin 11.12.2019 harjoitukseen. Onko Vantaan kaupunki ollut aiempina vuosina, nyt oletettuna yhteistyötahona, myös mukana? Mitkä yksiköt/osastot heiltä osallistuivat ja miksi?

Tullin viestintäjohtaja lisäsi medialle, että Tullin harjoitus liittyi myös uuteen kasvinterveyslainsäädäntöön, joka rajoittaa matkailijoita tuomasta Euroopan unionin ulkopuolelta kasveja ja kasvituotteita ilman kasvinterveystodistusta. Tämä uusi lainsäädäntö astui voimaan 14. joulukuuta. Tämä lisäys Tullin harjoituksen sisältöön löytyy varmasti myös harjoituksen suunnitelmasta/käskystä, johon viranomaistoiminta perustuu.

Kasvinterveyslainsäädäntö uudistui, kun EU:n kasvinterveysesetusta (2016/2031) alettiin soveltaa 14.12.2019 alkaen. Asetus on sellaisenaan voimassa jokaisessa EU-maassa, ja kansallisesti säädetään ainoastaan joitakin viranomaisten toimintaan liittyviä asioita.

Kasvinterveyslainsäädäntöön mm. eräistä muista kuin kasvinterveysesetuksessa säädetyistä toimenpiteistä kasvinterveysriskien hallitsemiseksi ja kasvintuhoojien leviämisen estämiseksi. Laila täydennetään kasvintuhoojien vastaisia suojatoimenpiteitä ja virallista valvontaa ja muita virallisia toimia koskevia Euroopan unionin asetuksia.

Kasvinterveyslain mukaan toimivaltaiset viranomaiset ovat Maa- ja metsätalousministeriö, Ruokavirasto, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä Suomen metsäkeskus. Miksi nämä laissa säädetyt toimivaltaiset viranomaiset eivät osallistuneet Tullin harjoitukseen?

Kirjallinen kysymys KK 431/2019 vp

Laki allekirjoitettiin vasta 29. päivänä marraskuuta 2019. Missä vaiheessa päätettiin, että Tullin harjoitus sisältää myös juuri säädetyn lain harjoituksia, mutta ilman lain velvoittamia toimivaltaisia viranomaisia?

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2017 mukaan Biologisiin uhkiin varautumisen vastuuministeriöinä ovat: STM, MMM, PLM, UM, SM, YM. Biologisella uhkalla tarkoitetaan mikrobin tai biologisen materiaalin aiheuttamaa joukkosairastumista, johon ei voida vastata terveydenhuollon normaalitoimenpitein tai -resurssein. Kyseessä voi olla myös mikrobin tai toksiinin eli biologisen organismin tuottaman myrkyllisen aineen tahallinen, rikollinen levitys (biohäiriköinti, bioterrorismi tai biologinen sodankäynti).

Biologisten uhkien torjunnan kokonaiskoordinaatio on sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla, ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) toimii STM:n tukena. THL:llä on keskeinen rooli mm. mikrobi-infektioiden seurannassa sekä harvinaisten ja vaarallisten mikrobien varmistusdiagnostiikassa ja sen koordinaatiossa.

Biologisten uhkien osaamiskeskus, jota ylläpitävät puolustusvoimat ja THL yhdessä ministeriöiden (PLM ja STM) kanssa, on biosuojelulääketieteen ja biologisten uhkien hallinnan kansallinen asiantuntijaorganisaatio.

Keskus tekee aktiivisesti kansainvälistä ja kansallista yhteistyötä muiden terveysturvallisuutta tukevien tahojen kanssa, kuten Evira, UM, poliisi, yliopistot ja Suomen bioturvaverkosto. Maa- ja metsätalousministeriö ja sen alainen virasto Evira vastaavat eläinten ja elintarvikkeiden välityksellä leviävien tautien torjunnasta. SYKE antaa tarvittaessa virka-apua. Ministeriöiden, Eviran ja THL:n yhteinen Zoonoosikeskus koordinoi osaltaan biologisten uhkien torjuntaa. Toteutettuun kansainväliseen arviointiin perustuen Suomeen luodaan kansallinen ohjaus, rakenteet ja prosessit biologisten uhkien varautumiseen, tunnistamiseen ja reagointiin.

Biologiset uhat (TTL): Yleisimmin biologisia vaaratekijöitä esiintyy maa- ja metsätaloudessa, energiantuotannossa, jäte- ja ympäristöhuollossa sekä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Altistuminen voi tapahtua hengitysteiden ja suun kautta pisaratartuntana sekä ihon kautta kosketustartuntana, eläimen puremasta tai hyönteisen pistosta. Biologisten tekijöiden aiheuttamaan terveyshaittaan vaikuttavat altisteen taudinaiheuttamiskyvyn lisäksi altistumisen määrä ja kesto, samanaikainen altistuminen muille tekijöille sekä altistuneen henkilön immunitaatti ja terveydentila.

Viranomaisten kaikki harjoitukset suunnitellaan hyvissä ajoin normaaliin käytännön mukaan vuosisuunnitelmaan käytännön työn järjestämiseksi sekä resurssoinnin takia. Onko Tullin 11.12. järjestämä biologisten uhkien harjoitus merkitty Tullin vuoden 2019 vuosisuunnitelmaan jo vuonna 2017, kuten on medialle esitetty? Onko harjoitukset merkitty myös muiden osallistuneiden viranomaistahojen vuosisuunnitelmiin? Oletettavasti, kun kyse on poikkihallinnollisesta yhteistyöharjoituksesta, jonka järjestäminen oli tiedossa jo vuosia ennen.

Jos Tullin harjoitus ei ole merkittynä viranomaistahojen vuosisuunnitelmiin, onko saatavilla olevien tietojen mukaan ilmenemässä jokin uusi äkillinen biologinen uhka tai sen mahdollisuus, jonka takia harjoitus päätettiin hallinnonalojen takia poiketen vuosisuunnitelmasta järjestää? Vuosisuunnitelman on viranomaistoiminnan suunnitelmallista ja ennakoivaa toimintaa.

Kirjallinen kysymys KK 431/2019 vp

Mitä Tullin harjoituksen käsky/suunnitelma sisälsi, ja millä päivämäärällä suunnitelma/käsky on annettu viranomaisten (ja myös työntekijöiden) tiedoksi sekä valmisteltavaksi?

Kirjallinen kysymys Tullin harjoituksesta on tarpeen tehdä harjoituksesta liikkuneiden huhujen kumoamiseksi ja oikeiden tietojen varmistamiseksi. Tullin viestintäjohtaja on lausunut medialle, että oli ensimmäinen kerta, kun näin suuressa mitassa Tulli joutuu disinformaation kohteeksi. Luottamus viranomaistoimintaan halutaan palauttaa myös tämän kirjallisen kysymyksen kautta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Eduskunnan opposition, median luoman paineen ja al-Hol-asiaa käsittelevien asiakirja-vuotojen takia huhuttiin, että suomalaisten naisten tai lasten palautusaikaa jouduttiin lykkäämään. Oliko Tullin toiminta 11.12. Helsinki-Vantaan lentoasemalla alun perin suunniteltu poikkihallinnolliseksi viranomaisoperaatioksi leiriläisten tulon takia,

oliko Tullin biologisten uhkien harjoitusajankohta 11.12. sattumaa, kun se osui samalle viikolle Ulkoministeriön koordinoiman al-Hol leiriläisten palauttamisen kanssa,

osallistuiko Tullin biologisten uhkien harjoitukseen Ulkoministeriön virkamiehiä,

onko Tullin 11.12. järjestämä biologisten uhkien harjoitus merkitty Tullin vuoden 2019 vuosisuunnitelmaan jo vuonna 2017? Onko harjoitus merkitty Tullin toimintasuunnitelmaan 2019,

onko biologisten uhkien harjoitus 11.12. merkitty muiden osallistuneiden viranomaistahojen vuosisuunnitelmiin ja yksiköiden vuoden 2019 toimintasuunnitelmiin,

mitä Tullin biologisten uhkien harjoituksen käsky/suunnitelma sisälsi, ja millä päivämäärällä suunnitelma/käsky on annettu oman yksikön sekä yhteistyöviranomaisten tiedoksi sekä valmisteltavaksi,

miksi Tullin biologisten uhkien harjoitukseen osallistui Vantaan kaupunki? Mitkä yksiköt heiltä osallistuiivat ja miksi? Onko Vantaan kaupunki ollut aiempina vuosina Tullin biologisten uhkien harjoituksissa mukana,

YETT Strategian mukaan biologisiin uhkiin varautumisen vastuuministeriöinä ovat: STM, MMM, PLM, UM, SM, YM. Miksi kaikki vastuuministeriöt eivät osallistuneet tähän biologisten uhkien harjoitukseen,

biologisten uhkien harjoitus 11.12. liittyi Tullin mukaan myös kasvintervelainsäädäntöön. Löytyykö tämä tieto Tullin harjoituksen suunnitelmasta/käskystä? Vai miten asia etukäteen asianosaisille tiedotettiin ja

kasvinterveyslain mukaan toimivaltaiset viranomaiset ovat lain mukaan Maa- ja metsätalousministeriö, Ruokavirasto, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä Suomen met-

Kirjallinen kysymys KK 431/2019 vp

säkeskus. Miksi nämä laissa säädetyt toimivaltaiset viranomaiset eivät osallistuneet Tullin biologisten uhkien harjoitukseen 11.12.?

Helsingissä 20.12.2019

Tom Packalén ps